

Svenskt skogsbruks mål för skog och klövvilt

Det moderna skogsbruket är viltvänligt. Med ett aktivt, hållbart och ståndortsanpassat skogsbruk får viltet både skydd och foder. Vilt är en viktig och självklar del av skogslandskapet och ska finnas i långsiktigt livskraftiga populationer. Utöver det jaktliga värdet har viltet stor betydelse för andra upplevelser i skogen.

Svenskt skogsbruk strävar efter balans mellan klövviltstammar och fodertillgång för att kunna uppnå en hög och värdefull skogsproduktion tillsammans med viltstammar av hög kvalitet. Vidare måste förutsättningar finnas för ett hållbart och ansvarsfullt skogsbruk där biologisk mångfald kan bevaras. Svenskt skogsbruk har därför formulerat mål som samtliga bedöms som nödvändiga för att uppfylla dessa intentioner. Målen ska vid behov utvärderas och revideras.

Svenskt skogsbruks mål för skog och klövvilt

1. Det ska vara möjligt att föryngra skogsmarken med lämpligt trädslag

- Avverkade arealer måste kunna återbeskogas med lämpligt trädslag.
- Tallandelen i ungsogar ska öka inom de älgförvaltningsområden där andelen tall har reducerats som en följd av klövviltbete.

2. Minst 7 av 10 tallstammar ska vid 5 meters höjd vara oskadade av klövvilt

Aktuell skadesituation avläses i resultaten från Älgbetesinventeringen (Äbin), där medelhöjden för inventerade tallar normalt är ca 2 meter. För att säkerställa att målet vid 5 meters höjd ska kunna nås, gäller därför att:

- minst 85% av tallarna måste vara oskadade av klövvilt.
- de skador som uppkommit på tall under det senaste året inte får överstiga 2-5%, beroende på bonitet och tidigare skadehistorik.

3. Rönn, asp, sälg och ek ska kunna bli trädbildande där de förekommer naturligt

- Andelen provytor i Äbin med gynnsam konkurrensstatus för rönn, asp, sälg och ek (RASE) ska öka på älgförvaltningsområdesnivå.

Avstämning av måluppfyllnad

De beslut som fattas i klövviltförvaltningen ska vara baserade på kvalitetssäkrade inventeringsunderlag som vilar på vetenskaplig grund. För att stämma av skogsbrukets mål används resultat från Äbin (se tabell), som är en av de rekommenderade basmetoderna i älgförvaltningen. Äbin ägs och förvaltas av Skogsstyrelsen och är en kvalitetssäkrad inventeringsmetod som har utvecklats tillsammans med Sveriges Lantbruksuniversitet.

Mål	Önskat värde	Äbin-variabel, benämningar enligt resultatrapport i Äbin
1	Andel tall ska öka	"Andel Äbinungskog på mager mark som är föryngrad med tall"
2	Minst 85% oskadade tallar	"Alla tallstammar utan viltskador"
2	Max 2-5 % skador under senaste året	Det sammanlagda värdet av sommarskador + vinterskador. <i>Om sommarskador saknas:</i> "Alla tallstammar med färska skador". <i>Om sommarskador finns:</i> "Årliga uppkomna viltskador på produktionsstammar av tall"
3	Konkurrensstatus ska öka	"Andel ytor med gynnsam konkurrensstatus" för RASE

Stöd för tolkning av data

- Det finns en naturlig årsmånsvariation som påverkar klövviltet, fodertillgång och därmed betesskadorna. Därför bör man, om det möjligt, använda ett treårsmedelvärde vid utvärdering av måluppfyllnad. Om det bara finns ett års värde är detta det bästa tillgängliga underlaget och då ska det användas.
- Gran är lågt prefererad som foder för klövviltarter och bete på gran indikerar därför foderbrist. Skador på gran som uppkommit under det senaste året får därför inte överstiga 1 %. Uppföljning sker med värdet i Äbinresultaten för gran "Stammar med färsk skada".
- I de fall betesskadorna inom ett älgförvaltningsområde (ÄFO) är mycket höga kan det ta längre tid att nå de klövviltstäheter som innebär att skogsbrukets mål uppnås. Då kan det vara nödvändigt att planera avskjutning över fler planperioder, så att tätheten sänks successivt.
- Mål för att föryngra skogsmarken med lämpligt trädslag hanteras inom respektive ÄFO utifrån lokala förutsättningar och historik. Detta kräver ett långsiktigt arbete där båda parter bidrar. Skogsbruket ska arbeta hårdare med att föryngra tallmarker med tall och jägarna ska anstränga sig mer för att reglera klövviltstammarna.
- Äbin sker i ungskogar i höjdintervallet 1-4 meter, vilket innebär ca 2 meter medelhöjd för inventerade bestånd. Viltbetet kan fortsätta upp till ca 5 meter, vilket ger ytterligare skador. Dessutom övervallas äldre skador och blir svåra att upptäcka. Svårt skadade stammar kan även dö efter inventeringstillfället och innan de nått 5 meters höjd. Av dessa skäl underskattas i princip alltid den totala skadenivån. Detta medför att det därför behövs minst 85 % oskadade tallstammar vid tidpunkten för Äbin.
- För att säkerställa att målet vid 5 meters höjd ska kunna nås, får de betesskador som uppkommit på tall under det senaste året (sommarskador + vinterskador) inte överstiga 2-5%, beroende på bonitet och tidigare skadehistorik. Det betyder för svaga marker (vilket innebär fler år i beteshöjd) och/eller låg andel oskadade stammar att den acceptabla skadenivån hamnar i den lägre delen av intervallet.
- De skador som uppkommit på tall under det senaste året (vinterskador + sommarskador) mäts på både tidigare oskadade och skadade stammar. Detta görs för att skogsbrukets mål utformats utifrån gällande kunskap om samband mellan årliga skador, återbetning och prognos för skadeutvecklingen fram till 5 meters medelhöjd.

Skogsbrukets förhållningssätt:

- Mål för skogsskötsel och naturvård ska vara vägledande för klövviltförvaltningen.
 - Ståndortsanpassat trakthyggesbruk utgör grunden för balansen mellan skog och klövvilt.
 - Tillfredsställande förnygringar ska kunna ske, med för ståndorten lämpligt trädslag, utan att behöva använda skyddsåtgärder mot viltbete, som t ex stängsling.
 - Markägare och jägare har ett gemensamt ansvar för att åstadkomma balans mellan klövvilt och foder. Skogsbruket ska arbeta hårdare med att förnygra tallmarker med tall och jägarna ska anstränga sig mer för att reglera klövviltstammarna.
- Klövviltstammarnas storlek och sammansättning ska anpassas efter fodertillgång, betesskador och mål för biologisk mångfald.
 - Klövviltförvaltningen måste beakta ett flerartsperspektiv.
 - Måltalen för klövviltstammar ska vara sådana att skogsbrukets mål kan uppnås.
 - Målen ska främst uppnås genom en reglerande jakt inom ordinarie klövviltförvaltning.
- Måltalen för älgstammens storlek och sammansättning i vinterstam ska formuleras på älgförvaltningsområdesnivå. Avskjutningen fördelas därefter på ingående älgjaktsområden beroende på områdenas förutsättningar.
- Måltalen för älgstammens kvantitet och kvalitet bör uppnås samtidigt. I de fall det är nödvändigt att sänka klövviltstätheter för att begränsa betesskador ska de kvantitativa målen ges högre prioritet än de kvalitativa.
- För att förhindra allvarliga betesskador ska markägare kunna beviljas skydds jakt på ett snabbt och förutsägbart sätt.
- Rovdjursförekomst får inte innebära att klövviltstammarna tillåts öka om det leder till oacceptabla betesskador.

Förklaringar av använda begrepp:

- **Äbin** = Älgbetesinventering. En av tre skogliga rekommenderade inventeringsmetoder i älgförvaltningen. Syftet med Äbin är att göra en statistisk skattning av hur stor andel av träden inom ett givet inventeringsområde och inom ett givet höjdintervall som skadats av vilt.
- **Rekommenderade basmetoder**. De inventeringsmetoder som Skogsstyrelsen respektive SLU inom ramen för sina regeringsuppdrag rekommenderar som grund för beslut i älgförvaltningen. De ska vara genomförbara regelmässigt och kostnadseffektiva i samtliga län, på nivån ÄFO:n. De ska vara utvärderade vetenskapligt och praktiskt tillämpbara. Skogsbruket och Svenska Jägareförbundet är överens om att det är dessa som ska användas i klövviltförvaltningen.
- **Bonitet**. Markens naturgivna virkesproducerande förmåga.
- **Ståndortsanpassning**. Trädslag och förnygringemetod väljs efter de naturgivna förutsättningarna på platsen så att plantorna erbjuds bästa förutsättningar för etablering och utveckling.
- **Lämpligt trädslag**. Avser främst barrträdslag som är lämpligt för ståndorten.
- **Tallstammar**. Skogsbrukets mål refererar till alla tallar som ska inventeras enligt Äbin-metodiken (trädens medelhöjd är inom intervallet 1-4 meter), oberoende av hur de har förnygrats.
- **Gynnsam konkurrensstatus**. Minst en trädindivid av någon av RASE-arterna (rönn, asp, sälg, ek) inom provytan är minst lika hög som medelhöjden hos de två högsta barr- eller produktionsträden inom ytan.
- **Oskadade av klövvilt**. Avser träd som inte har någon av de tre skadetyper på trädstammen som inventeras i Äbin: toppskottsbyte, stambrott och barknag/fejning. Sidoskottsbyte räknas inte som skada. Trots namnet Äbin inkluderas skador som orsakas av alla klövviltarter.
- **Naturligt förekommande**. RASE-arterna antas vara naturligt förekommande då minst en individ av någon av arterna inom provytan är minst 3 dm hög. Detta är en underskattning då arterna även förekommer utan att nå upp till 3 dm höjd.